

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๐

ความลึกลับซับซ้อนของจิตวิญญาณ

จิตวิญญาณแต่ละดวง ๆ ในสัตว์แต่ละประเภทแต่ละราย ๆ เป็นสิ่งที่ลึกลับและ
สลับซับซ้อนมากที่สุด ไม่มีใครสามารถจะค้นคิดเห็นตามความจริงของสิ่งเหล่านี้ได้
นอกจากวิชาธรรมที่สัมปยุตด้วยการปฏิบัติทดสอบ ประหนึ่งว่าแยกธาตุแยกชั้นด้วย
ภาคปฏิบัติเท่านั้น จึงจะสามารถรู้ได้เป็นลำดับลำดับ ดังพระพุทธเจ้าท่านทรงรู้ทรงเห็น
ไม่มีสิ่งใดปิดบังลึกลับได้ ในบรรดาจิตวิญญาณแต่ละดวง ๆ ที่พระองค์จะไม่ทรงทราบ

ถ้าไม่มีวิชาธรรม คือถ้าไม่มีศาสดาผู้ทรงรู้ทรงเห็นอย่างรู้แจ้งแทงทะลุมาแล้ว สิ่ง
เหล่านี้จะเป็นปัญหาปิดบังโลกอยู่ตลอดไป ไม่มีจิตวิญญาณดวงใดจะเล็ดลอดผ่านพ้น
จากตาข่ายของภพชาติ ที่มีกิเลสเครื่องแทรกหรือบังคับใจนี้ ให้หลุดพ้นไปได้ เพราะ
ธรรมชาตินี้เป็นสิ่งที่ละเอียดมากจริง ๆ จนไม่มีใครจะพิสูจน์พินิจพิจารณาโดยลำพังตน
เองได้ และไม่มีแก่ใจจะคิด ไม่สะอึกใจเลย

มีพระพุทธเจ้าท่านนั้นเป็นพระองค์แรก อันดับต่อมาที่พระสาวกที่ารู้แจ้งแทง
ทะลุในธรรมทั้งหลาย ก็เท่ากับรู้แจ้งแทงทะลุกิเลสเครื่องปิดบังนี้ไปด้วยกัน เราลองถาม
ดูซิว่าในโลกอันนี้แหละ ทั้ง ๆ ที่ความจริงนั้นในจิตวิญญาณของแต่ละราย ๆ เป็นนักท่อง
เที่ยวที่สลับซับซ้อนมากที่สุด ไม่มีอะไรเกินดวงวิญญาณที่สับเปลี่ยนวนเวียนเกิดตาย
กอไผ่กอหนึ่ง ๆ นั้นรากของมันสลับซับซ้อนมากขนาดไหน

ที่รากหนาที่สุดก็คือกอไผ่ ถ้าเรานำมาเทียบจิตวิญญาณแต่ละดวงนั้น ดวงหนึ่ง
ที่สร้างความเกิดแก่เจ็บตายในภพน้อยภพใหญ่ สลับซับซ้อนวกไปเวียนมานั้น มากยิ่ง
กว่ารากไผ่ในกอไผ่กอหนึ่ง ๆ เป็นไหน ๆ เพราะเกิดแล้วตายเล่า ๆ มานี้ก็ก่อก่กลับ
แล้ว จึงไม่สามารถที่จะนับได้ พระพุทธเจ้าท่านว่า อเนกชาติสังสาร นั้นมีชาติเป็นอเนก
เราฟังซิ ถ้าหากไม่มีธรรมมาเป็นเครื่องสกัดตัดตอนออก ปล่อยให้จิตวิญญาณดวงนี้
ถูกกิเลสผลักดันให้เกิดแล้วตายเล่าอยู่อย่างนี้ จะมากมูนที่สุดหาประมาณไม่ได้เลย

ที่ว่ารากกอไผ่แต่ละกอ ๆ สับสนขนาดไหนนั้น นี้หมายถึงหลายกอหลายราก เมื่อ
เทียบแล้วยังสู้จิตวิญญาณของแต่ละดวงที่สร้างความสับสนใส่ตัวเอง เพราะอำนาจของ
กิเลสเพียงอันเดียวนี้เท่านั้น ยังมากกว่ากอไผ่กอหนึ่ง ๆ เป็นไหน ๆ เพราะสร้างมาก
ก่อก่กลับแล้ว และยังเป็นต่อไปอีกไม่มีประมาณ ถ้าไม่มีธรรมเป็นเครื่องตัดฟันให้
ขาดจากภพจากชาติเสียแล้ว อย่างไรจะไม่มีทางยุติได้ในการสร้างภพสร้างชาติ นับแล้ว
นับเล่ายิ่งกว่ารากไผ่เป็นไหน ๆ เสียอีก

ที่ธรรมท่านกล่าวไว้ว่าความมืดดำของสัตว์ ก็คือความมืดดำในเรื่องภพชาติความเป็นมาของตัวมันเองนั่นแหละ ไม่มีใครจะสามารถทราบได้ ก็เลสตัวสร้างภพชาตินี้จึงสนุกสร้างภพชาติโดยถ่ายเดียว ไม่มีคำว่าตัดภพตัดชาติให้แก่สัตว์ทั้งหลาย ถ้าธรรมไม่มีเลสสัตว์ทั้งหลายก็ไม่มีทาง จะเป็นอย่างไรไปตลอดไม่มีเงื่อนต้นเงื่อนปลาย ไม่มีคำว่า หนึ่ง สอง สาม คือนับไม่ได้ ถึงขนาดนั้น

พระพุทธเจ้าท่านมาตรัสรู้แต่ละพระองค์ ๆ ก็คือมาเปิดช่องเปิดทางให้สัตว์ทั้งหลาย ผู้ที่เคยสร้างความดีไว้ด้วยอรรถด้วยธรรมของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ ๆ นั้น ให้ได้สร้างความดีเพิ่มขึ้น และเปิดทางให้ได้หลุดพ้นไปตั้งพระอรหันต์ท่าน นี่เป็นผู้แน่นอนแล้วว่าหลุดพ้นได้โดยสิ้นเชิง นอกจากนั้นพระอรียบุคคลตั้งแต่ชั้นต่ำขึ้นมา นี่เป็นความแน่นอนในภพชาติ อย่างมากเพียง ๗ ชาติเท่านั้นก็ยุติลงได้ หมดปัญหาในการเกิดแก่เจ็บตาย ไม่มีอีกแล้วตลอดกาลไหน ๆ

ผู้ที่สร้างความดีไว้ก็เหมือนต้นไม้ที่ได้รับการบำรุงจากปุ๋ยทั้งหลาย ย่อมเจริญเติบโตขึ้นมา จิตใจที่มีความดีเป็นเครื่องอุดหนุนหรือสนับสนุนหล่อเลี้ยง ก็เป็นจิตใจที่จะแน่นอนต่อความหลุดพ้นของตน นี่ละการมีธรรม ก็คือการสร้างความหมาย การสร้างธรรมชาติที่ควรยุติได้ให้แก่สัตว์ทั้งหลาย ภพชาตินี้ได้สิ้นหรือลดลงมาโดยลำดับ จนกระทั่งถึงผ่านพ้นไปได้ ถ้าไม่มีธรรมเลยก็ไม่มีทางออกเลย

ในจิตวิญญานนี้เราไม่จำเป็นจะต้องไปพรรณนาถึงเรื่องพระพุทธและพระอรหันต์ทั้งหลายโดยถ่ายเดียว โดยที่มองข้ามหัวใจตนเองซึ่งเคยเป็นอย่างนั้นมาแล้ว การที่จะให้ทราบเรื่องเหล่านี้อย่างชัดเจน ก็คือการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่ทรงพาดำเนินมาแล้ว และสั่งสอนไว้แล้วนี้เป็นลำดับไป ที่เรียกว่า สาวโก ผู้สดับตรับฟังแล้วพยายามแกะไปตามร่องรอยแห่งศาสดาที่วางไว้แล้วนั้น ก็จะถึงฝั่งแห่งความพ้นทุกข์โดยไม่ต้องสงสัย ในกาลใดกาลหนึ่งจนได้

ย้อนเข้ามาถึงตัวของเราเองในการปฏิบัติ จะไม่สงสัยเมื่อถึงขั้นของจิตที่จะไม่สงสัยตนเองแล้ว ย่อมจะรู้ชัดเจนไปโดยลำดับ และสามารถที่จะตีแผ่ไปถึงจิตวิญญานทั้งหลายได้โดยไม่ต้องสงสัยเช่นเดียวกัน เพราะสภาพสิ่งที่แวดล้อมหรือปิดบังนั้นเหมือนกัน และจะเบาบางลงไปด้วยการปฏิบัติ กำจัดสิ่งที่หนาแน่นปิดบังทั้งหลายนี้ออกไปได้โดยลำดับ

เมื่อธรรมชาติที่ปิดบังนี้ค่อยจางออกไป ๆ จากจิตใจ ในขณะที่เดียวกันจิตใจก็จะเริ่มทราบเรื่องของตัวเอง ทราบเรื่องสิ่งเกี่ยวข้องพัวพันไปได้โดยลำดับ และสามารถที่จะกำจัดออกได้โดยสิ้นเชิงไม่มีสิ่งใดเหลืออยู่ภายในใจนี้แล้ว ในบรรดาเชื่อที่จะพาให้วกเวียนเกิดตายอยู่อย่างที่เคยเป็นมานั้น เป็นใจที่บริสุทธิ์หลุดพ้นด้วย สันทิฏฐิโก ของผู้

ปฏิบัติ จะพึงรู้เองเห็นเองโดยไม่ต้องไปถามผู้หนึ่งผู้ใดเลย แม้พระศาสดาประทับอยู่ตรงหน้าก็ไม่ทูลถามท่าน เพราะความชัดเจนนั้น

พระพุทธเจ้าชัดเจนในพระองค์ฉันใด เราผู้ตัดกิเลสให้ขาดสะบั้นจากจิตใจของเราเอง ก็ชัดเจนในตัวเองฉันนั้นเหมือนกัน เพราะฉะนั้นบรรดาพระสาวกทั้งหลายที่ได้บรรลุธรรมแล้ว จึงไม่ปรากฏว่าพระสาวกองค์ใดเกิดความสงสัย แล้วไปทูลถามความบรรลุของตน ไม่มีเลย นั้น

เพราะความรู้แจ้งเห็นชัดในหัวใจของผู้ปฏิบัติ นั้น มีน้ำหนักเท่ากับความรู้แจ้งของพระองค์ และพระองค์ทรงทราบพระองค์โดยเด่นชัด มีน้ำหนักเท่ากับ เพราะฉะนั้นจิตดวงที่บริสุทธิ์เต็มที่แล้วนี้ จึงสามารถตีแผ่กระจายไปในบรรดาจิตทั้งหลายที่ยังไม่บริสุทธิ์ และทั่วทุกเวียนเปลี่ยนแปลงเกิดตายสับสนปนเปในภavn้อยภavnใหญ่ ไม่ทราบที่ภavnที่ชาติที่ภูมิ ที่สามารถรู้แจ้งแทงทะลุไปโดยตลอดทั่วถึงไม่สงสัย เพราะเราเป็นผู้ที่ผ่านมาแล้วทั้งนั้น สิ่งที่ผ่านมาทั้งหมดนี้ปรากฏอยู่กับใจ ปรากฏอยู่กับความรู้ของเราผู้ปฏิบัติ เห็นได้อย่างชัดเจน

เมื่อเราได้เห็นอย่างชัดเจนภายในจิตใจของเราแล้ว เราจะปฏิเสธสัตว์ทั้งหลายว่าไม่เกิดไม่ตาย ไม่เปลี่ยนแปลงเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร ความเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนภavnนั้นเป็นสิ่งที่เคลือบแฝงอยู่กับใจ ไม่ใช่ใจแท้ เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้จึงเคลือบแฝงได้ เช่นเดียวกับผ้าของเราที่ย้อมด้วยสีต่าง ๆ เช่นนั้น จิตใจจึงมีความเปลี่ยนแปลงไปได้ในภavn้อยภavnใหญ่สูง ๆ ต่ำ ๆ ลุ่ม ๆ ดอน ๆ

ด้วยเหตุนี้บรรดาภavnใดภูมิใด จึงไม่ว่างจากสัตว์ทั้งหลายที่จะไปเกิดไปถือปฏิสนธิในภavnภูมินั้น ๆ เพราะอำนาจแห่งกรรมของตนหมุนไปเอง ตัวของเราสร้างเอง แล้วมีสิ่งผลักดันให้พาสร้างกรรม ให้พาเกิด คือกิเลสตัวที่ละเอียดแหลมคมที่สุดได้แก่วิชชา นี่เป็นเชื้อของจิตที่จะให้เกิดตายโดยไม่ต้องสงสัย

ผู้ปฏิบัติเท่านั้นที่จะทราบเชื้อของจิตอันนี้ได้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจนไม่สงสัย เช่นเดียวกับพระพุทธเจ้าไม่ทรงสงสัยในพระองค์ แล้วประกาศสอนธรรมให้โลกทั้งหลายได้ทราบ ตามความจริงที่เปิดเผยขึ้นแล้วในพระทัย เราเองผู้ปฏิบัติก็เป็นเช่นนั้น ไม่สงสัยในความเป็นของตน ไม่สงสัยในความเป็นมาของตน และไม่สงสัยในความเป็นไปอีกต่อไป เพราะขณะนี้ได้ขาดสะบั้นไปหมดแล้ว ไม่มีเงื่อนต่อที่จะให้เกิดภavnเกิดชาติตั้งที่เคยเป็นมาแล้ว ประจักษ์กับใจไม่สงสัย

การที่แสดงออกด้วยความรู้ความเห็นอย่างจริงจางไม่สงสัย จะสะทกสะท้านที่ตรงไหน ไม่มีคำว่าสะทกสะท้าน ไม่มีคำว่าลุ่ม ๆ คล้ำ ๆ เพราะเป็นสิ่งที่ผ่านความรู้ี้มาแล้วด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม ความรู้นี้เป็นธรรมชาติที่ต้องยอมรับว่ารู้ รู้

ไปตลอด เป็นแต่เพียงว่ารู้ในระยะหนึ่งเป็นรู้ที่สับปนไปด้วยสิ่งจอมปลอมทั้งหลาย รู้ในระยะสุดท้ายเป็นความรู้ที่บริสุทธิ์ สามารถที่จะแทงทะลุปรุโปร่งไปได้อย่างไม่ถามผู้ใด

นี่ละพระพุทธเจ้าทรงประกาศธรรมสอนโลก พระองค์ทรงถือพระทัยของพระองค์เองนี้เป็นพื้นเป็นฐาน เป็นเรื่องเป็นราว เป็นภพเป็นชาติ สับเปลี่ยนนวกเวียนเกิดแก่เจ็บตายในภพน้อยภพใหญ่ พระองค์ถือเรื่องของพระองค์นี้ที่สมบูรณ์แล้ว กับสิ่งทั้งหลายที่เคยเป็นมานั้น ออกสั่งสอนโลก เพราะจิตใจของโลกมีธรรมชาติอย่างเดียวกันนี้ทั้งนั้น เป็นเครื่องปกปิดกำบัง และพาให้เกิดแก่เจ็บตาย ทุกข์มากทุกข์น้อยเรื่อยมา เมื่อเป็นเช่นนั้นพระองค์จะสงสัยที่ตรงไหน สั่งสอนโลกด้วยความรู้แล้วจึงสั่งสอน เห็นแล้วจึงสอน จะลูปคล่าไปที่ไหน สิ่งที่รู้นั้นเป็นของจริง เห็นแล้วรู้แล้วประจักษ์ สิ่งไม่ควรละก็ละแล้ว สิ่งควรบำเพ็ญก็บำเพ็ญให้เต็มพระทัยแล้ว สงสัยที่ตรงไหน

การสอนโลกด้วยความไม่สงสัย สอนโลกด้วยโลกวิทู รู้แจ้งทั้งโลกนอกโลกในตลอดทั่วถึง จนกระทั่งถึงวิมุตติหลุดพ้น จะเอาความสงสัยมาจากไหน ไม่สงสัย การไม่สงสัย สอนออกมาด้วยความไม่สงสัยจึงมีน้ำหนักมากที่สุด ด้วยเหตุนี้บรรดาผู้ที่ต้องการความจริงอยู่แล้ว เช่น พวก อุกมกัตถุญญ วิปจิตถุญญ ซึ่งพร้อมแล้วที่จะรู้ที่จะเห็นธรรมทั้งหลาย พร้อมแล้วที่จะหลุดพ้นจากทุกข์ เมื่อได้ฟังธรรมของจริงที่พระองค์แสดงออกอย่างเปิดเผย ด้วยความจริงเต็มส่วนจากพระทัยแล้ว ผู้ที่ต้องการความจริงทั้งหลายอย่างเต็มหัวใจอยู่แล้ว ย่อมรับได้เต็มหัวใจ และสลัดปิดทิ้งสิ่งที่เป็นข้าศึกอย่างสุดเหวี่ยง แล้วก็หลุดพ้นไปได้ นี่ละธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างนี้

ธรรมนี้แลเป็นเครื่องที่จะกำจัดปิดเป่า หรือตัดฟันสิ่งที่เคยเป็นเชื้ออยู่ภายใน ให้สัตว์ทั้งหลายได้รับความทุกข์ทรมาน พาเกิดแก่เจ็บตายในภพนั้นภพนี้สูง ๆ ต่ำ ๆ ลุ่ม ๆ ดอน ๆ เมื่อธรรมได้ทะลุออกไปหมดแล้ว สิ่งเหล่านี้ก็หมดไม่มีสิ่งใดเหลืออยู่เลย นี่ละพระพุทธเจ้าท่านทรงสอนโลกท่านสอนอย่างนี้

ผู้ที่ต้องการของจริงอยู่แล้วก็รับอย่างเต็มหัวใจ และรู้ตามลำดับลำดับ ไม่มีสิ่งใดที่จะปิดบังลบล้างความรู้อันนี้ได้ เพราะความรู้ที่รู้จริง ๆ สิ่งที่มีให้ความรู้รับทราบกันสัมผัสกันก็มีจริง ๆ จึงไม่มีอันใดเป็นโมฆะ เช่น บาบมี บุญมี นรกมี กิเลสมี พุดง่าย ๆ ขึ้น กิเลสมีก่อน เมื่อกิเลสมีในหัวใจมันจะพาให้ไปที่ไหนบ้างเป็นไปได้นั้น อำนาจของกิเลสไม่มีสิ่งใดปิดบังได้ ไม่มีสิ่งใดหักห้ามได้ นอกจากธรรมเท่านั้น ที่กิเลสจะพาไปไม่ได้ไม่มี

เอา สร้างความชั่วสร้างลงไป ที่ความชั่วจะพาไปไม่ได้นี้ไม่มี ใครจะอวดดีอวดเก่งขนาดไหนก็ตามเถอะ อย่างไม่รู้ไม่พินิจจะถูกลูกความชั่วนี้ผลัดลงในสิ่งที่ไม่พึงปรารถนามากน้อยหนักเบาตามกำลังแห่งความชั่วที่ตนสร้างมานั้นโดยไม่ต้องสงสัย ความดีก็เช่น

เดียวกันมีอำนาจไปคนละทิศละทาง อำนาจความดีก็เสริมให้ไปได้โดยถ่ายเดียวเท่านั้น อำนาจแห่งทางชั่วก็กดลงไปให้สู้ชั่วโดยถ่ายเดียว

สิ่งเหล่านี้เป็นของมีได้ เพราะธรรมชาติที่จะให้สร้างบาปสร้างกรรมคือการกระทำ การกระทำที่เรียกว่ากรรมนี้มีอยู่ในหัวใจ ท่านจึงว่ากิเลสเป็นสาเหตุให้สัตว์ทั้งหลายทำ กรรม นั้นท่านบอกไว้แล้วอย่างชัดเจน มีกิเลสนี้เท่านั้นที่จะผลักดันให้สัตว์ทั้งหลายได้ ทำกรรม เมื่อทำกรรมแล้วย่อมจะต้องได้รับผลของกรรมโดยไม่ต้องสงสัย และวกเวียน กันไปกันมาอยู่อย่างนี้ไม่สิ้นไม่สุด พอกรรมนี้จะหมดกรรมนั้นตัวก็สร้างขึ้นมามากแล้ว ต่อกันไปเรื่อย ๆ เป็นลูกโซ่ ตัวเองเป็นผู้สร้างกรรมมามากน้อย ตัวเองนั้นแลไม่สามารถที่จะนับอ่านกรรมของตนมากน้อยได้ เพราะมากต่อมาก

สิ่งเหล่านี้เป็นของมีอยู่เป็นอยู่ เหตุใดพระพุทธรูปเจ้าจะทรงทราบไม่ได้ นี่ทรงทราบ ต้นเหตุที่จะให้สัตว์ทำกรรมนี้ แล้วก็ทรงทราบเรื่องกรรมของสัตว์ และผลแห่งกรรมที่ พาสัตว์ให้ไปเกิดในที่ต่าง ๆ โดยหาประมาณไม่ได้อย่างชัดเจนในพระทัยแล้ว จึงสอน โลกอย่างองอาจกล้าหาญ ไม่ว่าภพใดภูมิใดที่ความรู้ของพระพุทธรูปเจ้าจะไม่หยั่งถึงนั้นไม่มี ไม่สุดวิสัยของพระพุทธรูปเจ้า อยู่ในวิสัยของศาสดาเอก ที่จะทรงทราบตามสิ่งที่มีอยู่ทั้งหลายนั้น ไม่มีอันใดปิดบังได้

นี่ละพระพุทธรูปเจ้าทรงนำธรรมมาสอนโลก นำมาจากความจริงที่ทรงสัมผัสสัมพันธ์ แล้วทั้งดีทั้งชั่ว ทั้งสถานที่อยู่และทั้งของความดีความชั่ว ของคนดีคนชั่ว บาปบุญเป็นสิ่งที่ผลักดัน เป็นสิ่งที่จะหนุนให้ไป และย้อนหลังจากนั้นก็คือกิเลสเป็นธรรมชาติที่ ให้สัตว์สร้างกรรม นี่แหละหมุนกันไปอย่างนี้ จึงทรงทราบทุกสิ่งทุกอย่าง คำว่าพระ สัพพัญญูรู้ตลอดทั่วถึง ในบรรดาสิ่งที่มีในโลกสมมุติทั้งหลายนี้ทรงทราบ แล้วทรงนำสิ่งที่ทราบนั้นมาสั่งสอนโลกทั้งฝ่ายดีฝ่ายชั่ว สัตว์ผู้ที่คอยที่จะรับความจริงทั้งดีทั้งชั่วอยู่แล้วย่อมจะถึงใจทันที และพอใจละพอใจบำเพ็ญเต็มหัวใจด้วยกัน นี่ละที่หลุดพ้นไปได้ เพราะเหตุนี้

ที่นี้ผู้ปฏิบัติเมื่อถึงขั้นที่หยั่งทราบโดยลำพังตนเองแล้วก็ปิดไม่อยู่ ตามกำลังความสามารถที่เรียกว่าสามัญวิสัยหรือสาวกวิสัย พุทธวิสัยวิสัยของพระพุทธรูปเจ้านั้นยกไว้เสีย เพราะภูมิของศาสดา ที่นี้ภูมิสาวกวิสัย ภูมิของสาวกก็สุดเหวี่ยงของท่านเหมือนกัน แต่ ละองค์ ๆ มีความสามารถแก่กล้าที่จะรู้ในสิ่งทั้งหลาย เต็มสติกำลังความสามารถวาสนา ของตน และสุดท้ายก็ได้ความจริงมาพูดอย่างเต็มปากหรือเต็มหัวใจ รู้เต็มหัวใจเช่นเดียวกัน สาวกก็เต็มหัวใจสาวก พระพุทธรูปเจ้าก็เต็มพระทัยของพระพุทธรูปเจ้า ในบรรดาที่ ทรงรู้และรู้สิ่งทั้งหลายซึ่งมีอยู่ในแดนโลกธาตุนี้ ปิดบังลึกลับไม่ได้ แน่ ท่านนำสิ่งที่ เป็น อยู่ภายในจิตใจ และสิ่งที่ใจสัมผัสนี้แลออกมาสั่งสอนโลก ท่านจะอุตริมาจากที่ไหน

เราอยากทราบชัดเรื่องความจริงของพระพุทธเจ้า ว่าทรงสั่งสอนโลกไม่มีอันใด อุดรึหลอกหลวงโลกเช่นเดียวกับกิเลสอะไรเลยอย่างนี้ ให้เราดูหัวใจของเรา ปฏิบัติใจของเราให้เปิดเผยออกซิ เมื่อเปิดเผยออกแล้วสิ่งที่แต่ก่อนเราไม่รู้มันรู้ได้นี้ ก็เหมือนอย่างเวลาเราหลับตาอยู่นี้ มีอะไรเราไม่เห็น เมื่อหลับตาแล้วไม่ว่าวัตถุหยาบละเอียดขนาดไหนมองไม่เห็นทั้งนั้น ใหญ่โตยิ่งกว่าภูเขา ก็มองไม่เห็นเพราะหลับตา แต่ลืมตาออกดูซิเป็นยังไง วิสัยของตาที่จะรู้จะเห็นสิ่งใดแล้วปิดไม่อยู่ สามารถที่จะรู้ได้ตลอดทั่วถึง ตามกำลังแห่งความสามารถของตาของหูذنนั้นแหละ

นี่ก็เหมือนกันเช่นนั้น เมื่อถึงภูมิที่จิตใจจะรู้แล้วต้องรู้ ในขณะที่มีสิ่งปกปิดกำบัง เช่นเดียวกับเราหลับตานั่น ก็หมายถึงกิเลสอวิชชานั้นแลมันปิดหัวใจไว้ สิ่งที่มีอยู่มันก็ไม่ให้เห็นไม่ให้อ่านนะ สิ่งที่เราจะทำมันไม่ให้อ่าน สิ่งที่เราจะทำมันไม่ให้อ่าน แต่สิ่งไม่ควรอยากมันให้อ่าน ที่นี้เรามีอำนาจน้อยกว่ามัน เราก็เหมือนกับสัตว์ตัวหนึ่งถูกจูงกันไปอย่างนั้นแหละ จูงไปจนจุมูกขาดก็ยังไม่รู้ว่าตนว่าได้ถูกจูง นี่ท่านจึงเรียกว่าโง่ โง่อย่างนี้เอง เพราะเหตุไร เพราะพระพุทธเจ้าก็ดี พระอรหันต์ก็ดี เมื่อถึงขั้นรู้แล้วท่านไม่ได้โง่เลย กิเลสจะละเอียดขนาดไหนท่านสามารถรู้ได้หมด และละได้โดยสิ้นเชิงไม่มีเหลือ สั่งหารให้แปลกไปหมดจากใจ

แต่ก่อนใจนี้เป็นที่เหยียบย่ำทำลาย ที่ซบที่ถ้ำของกิเลสทุกประเภท แต่เวลาได้สร้างธรรมขึ้นมาโดยลำดับลำดับไม่ทอดเลยแล้ว ธรรมมีกำลังมากก็สามารถสั่งหารสิ่งเหล่านี้ออกจนไม่มีเหลือภายในจิตใจแล้ว ใจก็สว่างโรไปหมด สิ่งที่ไม่เคยรู้จัก รู้สิ่งไม่เคยเห็นก็เห็นขึ้นที่นี้ เช่นเดียวกับเราเปิดหูเปิดตาขึ้นมา ทำไมไม่ใช่คนตาบอดหูหนวก อยู่ในวิสัยที่จะรู้จะเห็นแท้ ๆ ทำไมจะไม่เห็น โลกเรานำใช้กันมาตลอดทุกรูปทุกนาม ด้วยตาด้วยหูที่มีอยู่เห็นอยู่ ไม่ใช่คนตาบอดพอจะไม่เห็น

นี่ความรู้ภายในจิตใจที่จะส่องมองทะลุในสิ่งทั้งหลายซึ่งควรแก่วิสัยของตน ต้องรู้ต้องเห็นปิดไม่อยู่ นี่ละเป็นเครื่องกระจายถึงองค์ศาสดา พระสาวกไม่ยอมแต่เพียงความบริสุทธิ์อย่างเดียว ยังยอมสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับจิตที่จะสัมผัสสัมพันธ์รู้เห็นกันได้ เช่น นรก บาปบุญ คุณโทษ สวรรค์ พรหมโลก นิพพาน ปิดได้ยังไง ใจดวงนี้จะไม่รู้ใจดวงนี้จะไม่เห็น ปิดได้ยังไง

ที่นี้ผู้ที่ไม่รู้ไม่เห็นทำอย่างไรมันก็ไม่เห็น มันหลับตาอยู่นี้จะว่าโง่ บอกว่านี่นะ ๆ มันก็ไม่เห็น เหมือนกับเราบอกคนตาบอด บอกว่านี่นะสีแสงเป็นอย่างนี้ วัตถุนี้เป็นอย่างนี้ มันก็ไม่เห็น บอกคนหูหนวกมันก็ได้ยินอีกเหมือนกัน ถึงระยะมันบอดถึงระยะมันหูหนวกเวลาหลับตาเอาไว้มันก็ไม่เห็น เมื่อถึงขั้นมันเปิดเผยแล้วปิดไม่อยู่ ท่านจึงเรียกว่าโลกวิทู รู้แจ้งโลกนอกโลกใน ไม่ว่าเพียงศาสดาพระองค์เดียวเท่านั้นจะรู้จะเห็นว่าเป็น

โลกวิทู สาวกทั้งหลายท่านมีความสามารถตามภูมิของท่านเช่นเดียวกัน ที่จะรู้โลกนอกโลกในตลอดทั่วถึง ตามอุปนิสัยความสามารถของตนปิดไม่อยู่ เมื่อถึงขั้นจะรู้แล้วเป็นเช่นนั้น

เหมือนอย่างว่ากิเลสเต็มหัวใจ เมื่อถึงขั้นสังหารกิเลสจนเกลี้ยงภายในจิตใจแล้ว จะเอาอะไรมาไว้ในใจ นั่น ใจของพระพุทธเจ้าบริสุทธิ์ ๆ อย่างไม่มองดูหัวใจเจ้าของบริสุทธิ์อย่างใดก็อันเดียวกัน ยอมรับกันทันที ๆ เลย นั่น ี่ละธรรมชาติของจริงเป็นอย่างนี้ แต่จะต้องมาทราบกันที่ภาคปฏิบัติ เพียงแต่ได้ยินได้ฟังหรือได้อ่านตำรับตำราเฉย ๆ เราไม่ได้พิสูจน์ด้วยภาคปฏิบัติก็เป็นเพียงความบอกเล่า เป็นเพียงความจำ แม้จะเชื่อก็เชื่อด้วยความสำคัญ เชื่อด้วยสัญญา เชื่อด้วยจากความบอกเล่า ไม่ได้เชื่อด้วยความเห็นจริง ได้ยินจริง สัมผัสสัมพันธ์จริง ๆ ด้วยตัวของเราเอง

ถ้าลงได้สัมผัสสัมพันธ์ด้วยตัวของเราแล้ว ไม่ว่าจะสัมผัสทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ต้องรู้หมด เมื่อได้สัมผัสแล้วปฏิเสธไม่ได้ว่าสิ่งนั้นไม่มี สิ่งนั้นมี รูปลักษณะอย่างไร สัมผัสสัมพันธ์กันแล้ว มีความสุขความทุกข์ละเอียดหยาบต่างกันอย่างไร ใจจะเป็นผู้บอกจากความสัมผัสนั้น ๆ โดยไม่ต้องสงสัย ี่ละสาวกทั้งหลาย ยอมรับพระพุทธเจ้ายอมรับอย่างนี้ ด้วยภาคปฏิบัติ

ถ้าปฏิบัติแล้วก็ต้องได้เห็น ถ้าปฏิบัติแบบเอาจริงเอาจัง ไม่ใช่แบบหลับหูหลับตา กินแล้วนอนนอนแล้วนิน ไม่สนใจกับอะไร มีแต่ชื่อแต่นามว่าปฏิบัติเท่านั้น ไม่เป็นท่า เพราะไม่ขึ้นอยู่กับคำเสกสรรปั้นยอเอาเฉย ๆ การปฏิบัติต้องขึ้นอยู่กับการปฏิบัติจริง ี่ละส่วนสำคัญอยู่ที่ตรงนี้

ธรรมชาติของพระพุทธเจ้านั้นนะสด ๆ ร้อน ๆ ไม่ได้มีคำว่าอดีตอนาคต ไม่มีคำว่าไกล ท่านจึงเรียกว่า อกาลิก เป็นของมีอยู่แล้ว ขอให้ปรับธรรมชาติที่ควรจะรู้ในสิ่งที่มีอยู่แล้วนั้น ให้พอเหมาะพอควรที่จะพิงทราบกันเป็นลำดับลำดับเถิด จะทราบไปโดยลำดับลำดับ จนกระทั่งทราบโดยตลอดทั่วถึง ทราบเต็มหัวใจไม่มีอะไรจะสงสัยเลย ท่านจึงไม่เรียกว่าสภาพทั้งหลายเป็นของไกลเป็นของใกล้ มีอยู่ไกลมีอยู่ใกล้ จิตหยั่งไม่ถึงอย่างนี้ไม่มี

จิตเป็นธรรมชาติไม่มีกาลสถานที่เวล่ำเวลา เป็นธรรมชาติที่รู้อยู่ตลอดเวลาฉันใด สภาพทั้งหลายซึ่งเป็นของมีอยู่ตลอดเวลา เมื่อเปิดใจออกรับกันแล้วทำไมจะรู้จะเห็นไม่ได้ ว่าใจจะหยั่งไม่ถึงมีที่ไหน อะไรจะละเอียดแหลมคมยิ่งกว่าใจ ขอให้ปรับใจให้ถึงเถิด ไม่เคยรู้ก็รู้ ไม่เคยเห็นก็เห็น แต่จะพูดออกมาเสียทุกแง่ทุกมุมไม่คำนึงถึงเหตุถึงผลนั้น ไม่ใช่เรื่องของผู้รู้ ไม่ใช่เรื่องของปราชญ์ ไม่ใช่เรื่องของผู้รู้โดยอรรถโดยธรรม ไม่ใช่ผู้ทรงธรรมโดยหลักธรรมชาติแท้ อันเป็นความสำคัญ

ถ้าเป็นอย่างนั้นใช้ไม่ได้ ไม่ใช่ความรู้แท้ มีความหิวความกระหาย ไม่มีเหตุมีผล บันดลบันดาล มีแต่ความหิวความกระหายบันดลบันดาล มันก็เป็นแบบโลก ๆ ไปเสีย ไม่ใช่แบบธรรม ถ้าแบบธรรมแล้วรู้เท่าไรก็เหมือนไม่รู้ เมื่อไม่ถึงกาลสถานที่เวลา หรือบุคคลที่ควรจะต้องให้ฟังหนักเบาอย่างน้อยเพียงไร

อย่างพระพุทธเจ้าท่านสอนโลกซี เบื้องต้นก็แสดงอนุปุพพิกถา นั้นเราเห็นใหม่ใน ตำรับตำรามืออยู่แล้ว ผู้ที่ควรจะได้รับอนุปุพพิกถา ๕ ประการก็ต้องทรงสอนนั้นไปก่อน ดังที่เคยแสดงแล้ว อนุปุพพิกถา ๕ ไม่จำเป็นจะต้องจาระไนต่อไปอีก ทรงแสดงธรรมไป โดยลำดับ เหมือนกันกับเครื่องบินเหินฟ้า ขึ้นจากสนามแล้วเหินขึ้น ๆ สูงลิบลับไปเลย ตั้งแต่ธรรมพื้น ๆ ฟอกจิตใจชั้นพื้น ๆ ไปโดยลำดับลำดับจนกระทั่งถึงวิมุตติหลุดพ้น ที่เหมือนกับเรือบินเหินฟ้า รายใดที่ควรจะต้องลงในอริยสัจ ๔ ให้ได้อย่างรวดเร็วถึง อย่างรวดเร็วพระองค์ก็ไม่รอ ทรงแสดงธรรมะนี้เท่านั้น ไม่ต้องไปพูดถึงอนุปุพพิกถา คนที่อยู่ในภุมินั้นจะต้องพูดอย่างนั้นสอนอย่างนั้น สอนอย่างอื่นไม่ได้

นี่ละใครจะเกินพระพุทธเจ้าเรื่องความเฉลียวฉลาดในการสั่งสอนคน ที่นี้เราจะไป พูดทุกแง่ทุกภุมิให้คนฟังเสียไม่ทราบประเภทใด คนภุมิใดชั้นใด พูดไปหมดทั้ง ๆ ที่เขาไม่รู้ว่าบุญบาปเป็นยังไง นรกสวรรค์เป็นยังไง ศิลเป็นยังไง สมาธิเป็นยังไง ปัญญาเป็นยังไง ก็แสดงแต่เรื่องนี้ให้เขาฟังอย่างเดียวก็ไม่ได้ มันไม่เข้าใจไม่เกิดประโยชน์อะไร แสดงความโง่เจ้าของให้โลกเขาเห็นเสียอีก เพราะไม่รู้จักประมาณ ไม่รู้จักความพอดี เมื่อถึงขั้นที่ควรจะต้องแสดงชั้นใดภุมิใด บุคคลประเภทใด นำออกเองเป็นเอง รู้จักความเหมาะสมเอง นั้นสมกับผู้รู้ธรรมเห็นธรรมโดยแท้ เป็นอย่างนั้น

เราเคยเห็นไม่ใช่หรืออย่างพระอัสสชิกับพระสารีบุตร พระอัสสชิท่านแสดงตัว แสดงลวดลายออกอะไรบ้าง ไม่แสดง เมื่อถึงขั้นที่พระสารีบุตรจะทราบภุมิของพระอัสสชิแล้วไม่ต้องบอก พระสารีบุตรก็เป็นองค์ที่ฉลาดแหลมคมรองพระพุทธเจ้า ได้รับเอตทัคคะทางปัญญา เฉลียวฉลาดพอตัว ย่อมจะทราบเรื่องของพระอัสสชิว่าถึงชั้นใด ภุมิใด เป็นพระประเภทใดโดยไม่ต้องสงสัย นั้น ได้ทราบว่าพระอัสสชิอยู่ในทิศใดแดนใด พระสารีบุตรจะต้องยกมือไหว้อาจารย์ของตัวเองในทิศนั้นภุมินั้น ทิศทางโน้นทาง ไหนก็ตาม อยู่ตลอดจนกระทั่งวันนิพพาน นั้นเป็นยังไง ท่านรู้ภุมิกัน ท่านรู้จักความเหมาะสมของกันและกัน

ไม่จำเป็นจะต้องมาเปิดว่า อาตมานี้คือพระอัสสชิ ได้สำเร็จพระอรหัตตอรหัตแล้ว พูดไปอะไร แสดงเพียงเหตุที่จะให้เกิดผลให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ฟังเท่านั้น พระสารีบุตร ก็รับได้แล้ว สำเร็จพระโสดาขึ้นมา นั้นเป็นจุดที่ผู้ฟังจะได้รับประโยชน์ ท่านแสดงออก ในจุดนั้น ท่านไม่จำเป็นจะต้องบอกว่า อาตมาเป็นพระอรหัต เพราะคำนี้จะเป็นคำ

เสนียดจัญไรสำหรับพระสารีบุตรในเวลานั้น หรือบุคคลผู้ใดก็ตามที่ยังไม่สมควรจะแสดงให้ฟัง ไปแสดงก็เป็นความผิดของผู้ที่นั้นซึ่งไม่รู้จักประมาณในการแสดงธรรม

นั่นละธรรมะจึงมีประมาณ ไม่ใช่จะพูดทุกบททุกบาททุกแง่ทุกมุม เราดูอย่างพระพุทธเจ้าแสดงกับสาวกชិ พระสาวกองค์ใดไปรู้เห็นสิ่งใดมา พวกเปรตพวกผีอยู่ในสถานที่ใดแดนใด แล้วก็มาราบทูลพระพุทธเจ้า เล่าถวายพระองค์ พระองค์ก็ทรงรับสั่งว่า เอ้อ เรื่องสิ่งเหล่านี้ ๆ เราเห็นแล้วตั้งแต่สมัยโน้น ๆ ปีโน้น พ.ศ.โน้น ถ้าวว่า พ.ศ. เพราะเป็นอดีตที่ล่วงมาแล้ว แต่เราตถาคตไม่พูด ไม่เห็นเกิดประโยชน์จะพูดไปทำไม เมื่อมีผู้พูดผู้เห็นด้วยแล้วตถาคตก็พูด นี่ตถาคตได้ทราบมาก่อนแล้ว นั่นฟังซิ นั่นมันเหมาะสมเมื่อไร ที่ไหน กับบุคคลผู้ใด พระองค์ก็ทรงสั่งสอนให้ทราบ ทรงเล่าให้ฟังภาษาของเราเป็นอย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกันธรรมจะเต็มหัวใจก็ให้เต็มอยู่ซิ ธรรมแท้ไม่หิวไม่โหย ไม่ดิ้นรนกระวนกระวาย ไม่เหมือนกิเลส ถ้ากิเลสมีมากมีน้อยต้องดิ้นรนกระวนกระวาย อยากแสดงตัว อยากแสดงออกเสมอ นั่นเรื่องของกิเลส แล้วก็ชอบอวดตัวทั้ง ๆ ที่หยาบที่สุด เลวที่สุด ก็ชอบพูดว่าดีที่สุด ว่าฉลาดแหลมคมที่สุด คำว่าดี ๆ ไม่มีอะไรเกินกิเลส ทั้ง ๆ ที่กิเลสนั้นชั่วที่สุด แต่ชอบยกตนเป็นเช่นนั้น แต่เรื่องของธรรมไม่ เหตุผลกลไกควรจะเป็นอย่างไรก็แสดงไปตามเหตุตามผล เหมือนกับมิดที่คมกล้าที่สุดแล้วเก็บไว้ในฝักใส่ฝักเอาไว้ เวลาต้องการจะใช้ ถอดมาจากฝักแล้วใช้ เสร็จแล้วเก็บเข้าในฝักเหมือนไม่เคยได้ฟันอะไรเลย

ธรรมกับจิตก็เหมือนกัน เมื่อถึงกาลที่จะแสดงให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย สำหรับผู้ฟังจะได้เต็มภูมิของตัวเองแล้ว ก็แสดงออกเสียไม่มีอะไรเหลือเลย เอาให้เต็มภูมิ เมื่อยังไม่ถึงขั้นนั้น ควรจะแสดงชั้นใดออกก็ต้องแสดงชั้นนั้น นี่จึงชื่อว่าผู้ปฏิบัติ รู้เรื่องแล้วรู้จักปฏิบัติต่อเรื่องราวทั้งหลาย ตลอดผู้มาเกี่ยวข้องเป็นคนประเภทใด กาลสถานที่เวลาหรือบุคคลเป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องใช้ ในกาลสถานที่เวลาลำเวลาหรือบุคคลนั้น ๆ นั่นละธรรม

เพราะฉะนั้นธรรมอันนี้จึงเป็นของสำคัญที่ผู้ปฏิบัติจะพึงปฏิบัติ ให้รู้เองเห็นเองนั้นละมากที่สุด เป็นแต่เพียงท่านแนะแนวทางให้ ดังที่อธิบายมาเหล่านี้ก็คือแนวทางแห่งธรรม เอ้า มันจะปิดไปไหนลองดูซิ บาปพระพุทธเจ้าว่ามี เอ้า ๆ พิจารณาลงไป ในทางจิตตภาวนาของเรา มันจะไม่เห็นอย่างไร บาปจะสัมผัสที่ไหนถ้าไม่สัมผัสที่ใจ บุญจะสัมผัสที่ไหนถ้าไม่สัมผัสที่ใจ รูปจะสัมผัสที่ไหนถ้าไม่ใช่สัมผัสที่ตา เอ้า นรกสวรรค์จะสัมผัสที่ไหน ถ้าไม่สัมผัสที่ใจที่มีญาณหยั่งทราบนี้จะไปสัมผัสที่ตรงไหน พระพุทธเจ้า

ท่านสัมผัสที่ตรงไหนสาวก็ต้องสัมผัสที่ตรงนั้น เพราะมีเครื่องรับเหมือนกันนี่ เป็นแต่เพียงว่าลึกตื้นหยาบละเอียดต่างกันไปเท่านั้นเอง แต่ส่วนที่ให้เห็นปิดไม่อยู่ นั้น

เอ้า นิพพานละเอียดขนาดไหนทำไมสาวกรู้ได้ นั้นเราดูซิ อะไรสัมผัส ใจนั้นแหละสัมผัสนิพพาน ใจนั้นแหละสัมผัสความสิ้นกิเลส ใจนั้นแหละเป็นคลังกิเลส เวลาเปิดอันนี้ออกหมด ถอดถอนอันนี้ออกหมดแล้ว กลายเป็นใจที่บริสุทธิ์ ทำไมจะไม่ทราบว่าคุณบริสุทธิ์ และทำไมจะไม่ทราบเรื่องของคุณพระนิพพาน ถามใครทำไม นี่ให้พากันจำเอา ถ้าอยากจะทราบเรื่องความเป็นมาของตน ดังที่กล่าวแล้วตะกี้ในเบื้องต้นว่า จิตวิญญานแต่ละดวง ๆ นั้น ความสลับซับซ้อนแห่งความเกิดแก่เจ็บตาย หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงในภพน้อยภพใหญ่มาก็กัปนับไม่ถ้วนนั้น จะมีความหนาแน่นซับซ้อนยิ่งกว่ากอไผ่ทั้งกอเพียงวิญญานดวงเดียวนี้เท่านั้นก็มากยิ่งขึ้นกว่ากอไผ่ทั้งกอแล้ว

แล้วเราจะทำยังไง หรือยังจะยินดีสั่งสมรากไผ่ คือความเกิดแก่เจ็บตายของเราให้มากมูนขึ้นไปกว่านี้ แล้วใครจะเป็นคนแบกคนหาม ใครจะเป็นคนรับผิดชอบแบกหามในกองทุกข์ทั้งหลายในภพน้อยภพใหญ่ ที่เกิดขึ้นจากความเกิดความตายเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าเราไม่รีบสลัดเสียตั้งแต่บัดนี้ซึ่งเป็นกาลอันควร อรรถภาพก็อำนวย จิตใจก็อำนวย เพศก็อำนวยอยู่แล้ว

เราขัดข้องอะไรเวลานี้ พิจารณาเจ้าของขิมขัดข้องอะไร ถ้าไม่ขัดข้องเพราะอำนาจของกิเลสเหี้ยมยำทำลาย หรือกิดขวางไม่ให้ก้าวเดินนี้เท่านั้นไม่มีอะไรมาขัดข้อง ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ อากาศเป็นอากาศ ทุกสิ่งสรรค์ในโลกอันนี้เป็นธรรมชาติของตัวเอง จจริงอยู่ตามหลักธรรมชาติ ไม่มีสิ่งใดมากิดขวาง มากั้นกวางขวางห้ามเหมือนกิเลสที่ฝังอยู่ในหัวใจนี้ เป็นผู้กิดผู้ขวางอยู่โดยหลักธรรมชาติของตัวตลอดเวลาที่เท่านั้น ไม่มีอะไรเป็นเครื่องกิดขวางจิตใจ

นี่ละมันไม่พร้อมเพราะกิเลสไม่พาให้พร้อม และอย่าเข้าใจว่ากิเลสจะพาให้พร้อมในการปฏิบัติธรรม ถ้าไม่ฝืนไม่ต่อแยกกันแล้วจะไม่เห็นฤทธิ์เห็นเดชระหว่างกิเลสกับเราเลย ว่าใครเป็นผู้มีอำนาจเหนือกัน ระหว่างกิเลสกับธรรมะที่เราจะนำมาต่อกรกันนั้น มีเท่านี้

ท่านทั้งหลายเห็นความเกิดแก่เจ็บตายเป็นของประเสริฐเลิศเลอที่ตรงไหน เอ้าเอามาพิจารณาดูซิ ทุกคนทุกรูปทุกนามนี้เก่งกว่ารากไม้ไผ่นั้นแล้วแหละไม่น่าจะสงสัยนี้เปิดให้ฟังอย่างชัดเจน ถึงจะตัวเท่าหนูก็ตามเถอะผมไม่สงสัยจริง ๆ พุดออกมาอย่างเปิดเผยเต็มหัวใจ หัวใจดวงนี้พอเทียบได้กับรากไม้ไผ่นั้นแหละ นี่พอเทียบได้เฉย ๆ นะ แต่ยังไม่เพียงพอเท่านี้ ยิ่งมากกว่านี้อีก หากพอเทียบกันเป็นข้อเปรียบเทียบได้ ที่เราจะ

นำมาพิสูจน์ตัวของเรา แล้วหาอุบายวิธีที่จะตัดรากไฟนี้ออกไม่ให้มันสืบต่อไปอีกให้มากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

ที่นี้ เอ้าฟาตให้มันขาดสะบั้นลงไป รากไฟเก่าที่มีอยู่ขนาดไหนมันจะผุจะพังไปหมด ขอให้กิเลสวิชชาตณหานี้พังทลายลงไปจากหัวใจเถอะ ชากเก่าชากใหม่มีเท่าไร จะกลายเป็นอดีต เรื่องผ่านไปแล้วทั้งนั้น ไม่เข้ามายื้อแย่งแข่งดีกับเราอีกต่อไป เหมือนตังกิเลสที่ยื้อแย่งแข่งดีกับเราอยู่เวลานี้เลย ให้เอาตรงนี้นะ

จิตเป็นของสำคัญ กิเลสเป็นของสำคัญ การที่จะฆ่ากิเลสเพื่อไม่ให้มีเชื้อใยต่อไป แยกกองทุกข์ต่อไป มีอยู่กับหัวใจของเรา มีอยู่กับผู้มีความเพียรในการประพฤติปฏิบัติธรรมนี้เท่านั้น เราอย่าเห็นอะไรเป็นของวิเศษ รากไฟวิเศษใหม่พิจารณาซิ ความเกิดแก่เจ็บตายของเราวิเศษที่ตรงไหน ถ้าวิเศษก็พวกเรานั้นพวกรากไฟ อาจารย์ของรากไฟมาพอแล้ว หนายิ่งกว่ารากไฟแล้ว ควรจะวิเศษไปเสียนานแล้ว เดียวนี้เป็นยังไง อะไรพาไม่ให้วิเศษอยู่เวลานี้ อะไรพาให้เป็นรากไฟ ก็กิเลส นั่นซิ กิเลส นั่นละตัวสำคัญ

ที่นี้พินกันลงไป เอาให้มันเห็นดำเห็นแดงดูซิ ให้เราะวังตั้งแต่เรื่องของกิเลส มันเร็วที่สุดนะ ในขณะที่กิเลสเร็ว ในขณะที่กิเลสเรื่องอำนาจ เออะอะจะออกก่อนเพื่อน ๆ แล้วทำลายเรานั้นแหละ ทำลายธรรมในใจของเราที่ควรจะมี ความเพียรก็ล้มเหลว สติตั้งก็ล้มเหลว อะไร ๆ ขึ้นชื่อว่าเป็นธรรมแล้วล้มเหลว ๆ มีแต่กิเลสเหยียบเอา ๆ เมื่ออยู่ในกาลเวลาของมันที่มีอำนาจ เรื่องอำนาจ เป็นอย่างนั้นจริง ๆ ในการปฏิบัตินี้แหละ มันรู้ตัวของมันและรู้ตัวของเราด้วย เวลามันอ่อนเปียกสู้กิเลสไม่ได้เป็นยังไง มันรู้อยู่ในหัวใจ อันนี้เป็นสังขาร ไม่ใช่จะเป็นความจำพอจะให้หลงลืมได้ ผู้ปฏิบัติจะต้องเจอในสิ่งเหล่านี้

เพราะพวกเรานี้ส่วนมากเป็น ทุกขา ปฏิปทา ทันธาภิญญา ทั้งปฏิบัติลำบากทั้งรู้ได้ช้า เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วทำไมจะไม่สนุกต่อยกันกับกิเลส กิเลสต่อเราทำไมจะไม่สนุกทุกข์ล่ะ แยกทุกข์จนไปไม่ไหวไปไม่รอดแล้วและตายที่หนึ่ง ๆ และขึ้นมาแบกอีกตาย ๆ อยู่อย่างนั้น ทำไมจะไม่แฉ่งทำไมจะไม่รู้ ก็หัวใจดวงนี้ที่ถูกอวิชาใส่ลิ้มสลักเข้าไป แทะเข้าไปตรงนั้น ให้พาเกิดแก่เจ็บตายอยู่ตลอดเวลาเรายังไม่เซ็ดไม่หลาบ เราจะไปเซ็ดหลาบเมื่อไร

ธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นธรรมที่สอนให้เซ็ดหลาบทั้งนั้น เพราะพระองค์ทรงรู้ทรงเห็นทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว ทั้งโทษทั้งคุณของกิเลสและของธรรม เหตุใดเราจะมาสงสัยสิ่งเหล่านี้อยู่ และวันตายมันไม่แน่นอนะ หมดลมหายใจเท่านั้นก็ตายไม่ว่าชาติขึ้นวรรณะใด นั้นสมมุติกันไปตามขั้นตามภูมิ สิ่งสำคัญที่เป็นเครื่องประกันอยู่เวลานี้คือลมหายใจนี้เท่านั้น เอ้า ถ้าลมหายใจหมดเมื่อไรแล้ว นั่งอยู่ก็ตาย นอนอยู่ก็ตาย เวลานี้เรายังมีลม

หายใจอยู่ เอ้า สู้สิสู้กิเลส ถ้าเห็นว่ากิเลสเป็นภัยตามหลักธรรมที่สอนไว้ และเห็นว่าธรรมเป็นคุณ นำมาต่อสู้กิเลสให้บรรลัยลงไปซิ นี่ละการปฏิบัติธรรม

อย่าท้อแท้เหลวไหลหรืออ่อนแอให้เห็นอยู่ สอนหมู่สอนเพื่อนนี้สอนด้วยความจริงอกจริงใจ สอนด้วยความเมตตาสงสาร และสอนด้วยความผ่านมาของเจ้าของ ล้มลุกคลุกคลานมาอย่างไรก็เคยสอนหมู่เพื่อนแล้ว เป็นอย่างไร บางทีจนแทบว่าจะเป็นจะตายจริง ๆ ตายก็ไม่มีกุสลาแหละ นี่ไม่รู้กี่ครั้งก็หนีเรื่องสู้กับกิเลส เพราะฉะนั้นจึงกล้าพูดได้ว่าไม่มีสิ่งใดที่จะเหนียวแน่นแก่ที่ฉลาดที่สุดยิ่งกว่ากิเลส เพราะสติปัญญาเราเคยใช้ในโลกลงสารก็ไม่เท่าไรนัก แต่เวลานำมาใช้ต่อสู้กับกิเลสเพื่อให้มันบรรลัยไปจากจิตใจนี้ แหม มีเท่าไรเป็นทุ่มกันหมด ๆ ชีวิตจิตใจทุ่มลงไปหมด เอ้า เป็นก็เป็น ตายก็ตาย ทุกข์แสนทุกข์ มหาทุกข์ก็เคยทุกข์มาแล้วในการต่อสู้กิเลส

นี่ก็ได้พูดให้ฟังทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ได้มาหลอกลวงหมู่เพื่อนนี่ละ สอนอย่างเต็มอกเต็มใจที่เจ้าของเป็นมาอย่างไร จะว่าไอ้ว่าอวดก็ เอ้า ใครจะว่าอะไรก็ว่าไป แต่เราไม่ได้ไอ้ได้อวดใคร เราพูดด้วยความเมตตาสงสาร พูดด้วยความจงรักภักดีต่อหมู่ต่อเพื่อนที่เห็นมาอยู่ด้วยมากมายเท่าไร จะพูดออกมาอันหนึ่งก็ขัดอันหนึ่ง จะพูดออกมาอันหนึ่งก็ขัดอันหนึ่งอยู่อย่างนี้ละ แล้วตกลงก็เต็มวัด ๆ นี่จะว่าอย่างไร แล้วยังจะมาอวดหมู่เพื่อนอยู่หรือ การสอนธรรมสอนธรรมนี้ยังจะมาอวดกันเล่น ๆ อยู่หรือ

การรับหมู่เพื่อนไว้ด้วยความสงสารเห็นอกเห็นใจ เทียบหัวใจเราหัวใจท่านทั้งหลายใส่กัน ดังที่เราเคยพูดให้ฟังว่าไปเสาะแสวงหาครูบาอาจารย์นี้ แหม แทบล้มแทบตาย พอไปถึงหลวงปู่มั่นเท่านั้นละไม่อยากได้ยินเลยคำที่ว่า นี่นี่เต็มแล้ว รับไม่ได้แล้ว กลัวว่าหัวอกมันจะแตก ถึงขนาดนั้น เรายังไม่ลืมนะคำพูดของท่าน คำนั้นเป็นสด ๆ ร้อน ๆ ว่า นี่พอดีนะนี่ เมื่อวานนี้ท่านเนตรไปจากนี้ แล้ววันนี้ท่านมหาภิมา ไม่เช่นนั้นก็ไม่ได้อยู่ กุฎิไม่ว่าง นั่นฟังซิท่านพูด อู๊ย มันเสียวซิจจะตาย เข้าถึงหัวดับโน้นนะ ทั้ง ๆ ที่จะได้อยู่อยู่นะ ฟังซิ นี่ละนำมาพิจารณาถึงหมู่เพื่อน เพื่อนฝูงทั้งหลาย มากน้อยก็ทนเอา ๆ นอกจากมันเหลือกำลังแล้ว หมู่เพื่อนก็ควรจะพิจารณาในความเหมาะสม ความพอดี นี่อันหนึ่ง แล้วยังจะมาสอนหมู่เพื่อนด้วยความหลอกลวงอยู่หรือ

เวลาทุกข์ก็ทุกข์อย่างนั้นนะ ผมพูดได้เต็มปากว่าในชีวิตของผม ไม่เคยมีอะไรหนักยิ่งกว่าการต่อสู้กับกิเลส เอาขนาดนั้นเชียวนะ บางทีเดินไปนี่ไปซ่องหนามซ่องเครือชนิดหนึ่งล้มโครมลงไปแล้ว เพราะไม่มีกำลังจะก้าวขาแต่ใจไม่ถอย นั่นไม่รู้กี่ครั้งก็หนีจะเป็นจะตาย ได้เคยพูดให้ฟังจนกระทั่งเขาแตกบ้านแตกเมืองออกไปดูเรา เขาว่าเราตายแล้วไม่กินข้าว ก็วัน ๆ อดกันไป ๆ นานเข้า ๆ มันก็ผิตสังเกตชคนเรา ก็ต้องเป็นไปได้แหละ เขาก็ต้องไปดู นั่นฟังซิ

นี่เอามาอวดหมู่เพื่อนหรือนี่ ผมไม่ได้อวด พูดถึงเรื่องของกิเลสเวลาหนักหนักหนา เวลาต่อสู้กิเลสถึงขนาดนั้นเขยวนะ เจ้าของยังไม่รู้ว่าตาย คนอื่นเขายังมาดู รู้ว่าเราจะตายนี้แหกกันออกมาดูเห็นไหม นี่บางครั้งเป็นอย่างนั้นจริง ๆ ผมไม่ได้อุตริมา หลอกลวงหมู่เพื่อน นี่ขึ้นต่อกรกันถึงขนาดนั้น

แล้วนี่ละเป็นพื้นเป็นฐานที่จะให้เรามีทุนเป็นลำดับลำดับ และเป็นกำไรขึ้นในวันนั้นวันนี้ หนุนกันขึ้น ๆ สมาธิไม่มีก็ค่อยมีขึ้นมา เอ้า เมื่อมีขึ้นมาแล้วจิตจนกระทั่งกลายเป็นสมาธิด้วยความขยันหมั่นเพียร ด้วยความอุตสาหะพยายาม เสริมกันขึ้น ๆ ต่อจากนั้นก็พุดกันทางปัญญา เอ้า ปัญญาไม่มีครูบาอาจารย์ก็ออกไม่ได้ มันติด ติดสมาธิ เพราะสมาธินี้เป็นความสุขที่พอจะให้ติดได้ถึงติดได้คนเรา สุขในสมาธิก็พออยู่พอกินแล้ว จิตใจไม่ฟุ้งซ่านรำคาญ พอจิตหยั่งเข้าสู่ความรู้อันเดียวแน่วอยู่อย่างนั้น ไม่อยากออกยุ่งกับอะไรเลย ตาไม่อยากมองดู หูไม่อยากฟัง มันเป็นการยุ่งกวน รบกวนจิตใจของเราให้กระเพื่อมเปล่า ๆ

เมื่อจิตได้แน่วอยู่ในสมาธินั้น อยู่สักก็ชั่วโมงก็อยู่ได้ นี่ละมันติดได้อย่างนี้เอง สุดท้ายก็นึกว่าความรู้ที่เด่น ๆ อยู่นี้เองจะเป็นนิพพาน อันนี้จะเป็นนิพพาน จ่อกันอยู่นั้นว่าจะจะเป็นนิพพาน ๆ สุดท้ายมันก็เป็นสมาธิอยู่อย่างนั้นละ จนกระทั่งวันตายก็จะต้องเป็นสมาธิ และติดสมาธิจนกระทั่งวันตายถ้าไม่มีครูบาอาจารย์มาจุดมาลากออก ผมเองก็คือหลวงปู่มั่นมาจุดมาลาก

เถียงกันเสียจนตาตาแดง จนกระทั่งพระทั้งวัดแตกฮือกันมาเต็มอยู่ใต้ถุน นี่เพราะฟังการโต้กับหลวงปู่มั่น ไม่ใช่โต้ด้วยทริฏิมานะอวดรู้อวดฉลาดนะ โต้ด้วยความที่เราก็มุ่งใจว่าจริงอันหนึ่งของเรา ท่านก็จริงอันหนึ่งของท่าน สุดท้ายก็หัวเราแตก เพราะท่านรู้นี้ เราพูดทั้ง ๆ ที่กิเลสเต็มหัวใจ แต่เข้าใจว่าสมาธินี้จะเป็มนิพพาน แล้วสุดท้ายก็ท่านมาไล่ออก

เห็นไหม สมาธิมีความสุขมากขนาดไหน หือเท่าไร แล้วเนื้อติดฟันมีความสุขขนาดไหนว่าซี สมาธิก็เหมือนกับเนื้อติดฟันนั่นแหละ มันสุขขนาดไหนเนื้อติดฟัน ท่านรู้ไหม ๆ นี่เราไม่ลืมนะ จากนั้นมา ท่านรู้ใหม่ว่าสมาธิทั้งแท่งนั่นละคือตัวสมุทัยทั้งแท่ง ท่านรู้ไหม ๆ นั่น ตรงนี้มันก็ต่อยกับท่านอีก ดูซิ ถ้าหากว่าสมาธิเป็นตัวสมุทัยแล้ว สัมมาสมาธิจะให้เดินที่ไหน นั่นเอาซิได้ท่าน มันก็ไม่ใช่สมาธิตาย นอนตายอยู่อย่างนี้ซี สมาธิของพระพุทธเจ้า สมาธิต้องรู้สมาธิ ปัญญาต้องรู้ปัญญา อันนี้มันเอาสมาธิเป็นนิพพานเลย มันบ้าสมาธินี้ นั่นเห็นไหมท่านใส่เข้าไป สมาธินอนตายอยู่ที่นี่หรือเป็นสัมมาสมาธินะ เอ้า ๆ พุดออกมาซิ มันก็ยอมละซิ

พอออกจากท่านไปแล้ว โท นี่เราไปเก่งมาจากทวีปไหนดี้ เรามามอบกายถวายตัวต่อท่านเพื่อศึกษาธรรมศึกษาธรรมหาความจริง ทำไมวันนี้จึงมาโต้กันกับท่านยิ่งกว่ามวยแชมเปียนเขา นี่มันเป็นอย่างนี้ มันไม่เกินครูเกินอาจารย์ไปแล้วหรือ และท่านพูดนั้นท่านพูดด้วยความหลงหรือใครเป็นคนหลงละ เอาละที่นี้ย้อนเข้ามาหาตัวเอง ถ้าไม่ตั้งใจประพฤติปฏิบัติตามที่ท่านสอนนี้มาหาท่านทำไม ถ้าว่าเราวิเศษวิโสแล้ว ทำไมเราจึงต้องมาหาครูบาอาจารย์ที่ตนว่าไม่วิเศษละ แต่เราก็ไม่เคยดูถูกท่านแหละ นี่หมายความว่าดีเจ้าของ ย้อนคืนมาเช่นเจ้าของ

สุดท้ายก็ก้าวออกจากด้านปัญญา เมื่อก้าวทางด้านปัญญามันก็ผึ้งเลยที่นี้ ไม่ผึ้งยังงี้ก็สมาธิพอตัวแล้ว ถ้าเป็นประเภทอาหารก็คือว่า ผักก็มี เนื้อก็มี ปลาก็มี อะไร ๆ เครื่องทำครัวมีหมดแล้ว จะทำให้เป็นแกงเป็นอะไรก็ได้ เป็นหุงเป็นต้มอะไรได้หมด เพราะเครื่องที่จะทำครัวครบแล้ว เป็นแต่เพียงว่าเอามาแช่ไว้เฉย ๆ ต่อไปสิ่งเหล่านี้ก็จะเน่าเฟะไปละซี มันไม่เป็นแกงให้

อันนี้ก็เหมือนกัน สมาธิก็เหมือนกับเครื่องครัวที่เราเอามาพร้อมแล้วนั้น แต่ไม่ปรุงให้เป็นสติปัญญา ให้เป็นมรรคผลนิพพานขึ้นไป มันก็ไม่ใช่ละซี ที่นี้พอออกจากด้านปัญญาเท่านั้นมันก็ผึ้งเลยที่เดียวที่นี้ เพราะพร้อมอยู่แล้วนี่ สมาธิพร้อมอยู่แล้ว ไม้ว่าเครื่องทำครัวอะไรพร้อมหมดแล้ว จะทำให้เป็นแกงประเภทใด อาหารประเภทใดพร้อมแล้ว ๆ นี่ นี่ก็เหมือนกัน เอ้าจะพิจารณาทางด้านปัญญา จะพิจารณาอย่างไรมันพร้อมแล้วนี่ เพราะสมาธิหนุนตัวอยู่เต็มที่แล้ว ทำไมจึงจะมากินสมาธิว่าเป็นมรรคผลนิพพาน ทำไมจึงมากินผักกินหญ้าเข้าใจว่าแกงละ ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้ปรุงเป็นแกง นั้นพิดกัน เจ้าของนั้นแหละ

พอออกจากนี้แล้วปัญญาก็ก้าวละที่นี้ละ ก้าวแล้วก็ยังกลับไปสู่กับท่านอีกนะ คือเวลามันออกทางด้านปัญญานี้เอาอีกแล้ว กลางคืนไม่ได้นอน บางคืน ๒ คืน ๓ คืนมันไม่ยอมนอน กลางวันยังไม่ยอมนอนอีก เอ้า กูนี้จะตายละนะว่าเจ้าของ กูนี้มันจะตายละนะ มันยังงี้ บทเวลานอนอยู่ในสมาธิมันก็อยู่อย่างนั้น ที่นี้เวลาออกก็ออกอย่างนี้ทำไฉน นี่ แล้วก็ขึ้นไปหาท่านอีก ที่พ่อแม่ครูอาจารย์ว่าให้ออกทางด้านปัญญา เวลานี้ออกแล้วนะ ถึงขนาดที่ว่าไม่ได้นอนสองสามคืนแล้วนี่นะ กลางวันก็ไม่ได้นอน นั้นละมันหลงสังขาร ฟังที่ท่านพูดนะ ก็ถ้าไม่ได้คิดไม่ได้พิจารณามันก็ไม่เกิดปัญญา

นี่พูดถึงเรื่องปัญญา เมื่อถึงขั้นหมุนแล้วเป็นอย่างนั้น นี่ละจึงว่าสมาธิเป็นเครื่องหนุนปัญญาเป็นอย่างนี้เอง เห็นชัด ๆ เราไม่สงสัย ดิตสมาธิเราก็ไม่สงสัย เราเคยติดแล้ว ถึงขนาดที่พ่อแม่ครูอาจารย์ไล่ออกนั้น ที่แรกไปหาท่านเมื่อไร ท่านถามว่าสบายดีหรือ สงบดีหรือ สงบดีอยู่เราก็ออย่างนี้ ท่านก็ไม่ว่าอะไร พอนานเข้า ๆ ก็อย่างว่านั่น

แหละ เป็นยังไงท่านมหาสบายดีหรือ..ใจ สบายดีอยู่ สงบดีอยู่ ท่านจะนอนตายอยู่นั้น
หรือ ฟังซิ

ที่นี้ขึ้นละนะ พลิกเปลี่ยนไปหมดสีหน้าสีตาอะไร แสดงท่าทางออกหมดแล้วนะ
จะเอาเต็มทีละ จะเขกเต็มทีละ ท่านจะนอนตายอยู่นั้นหรือ(ท่านว่า) ท่านรู้ไหมสุขใน
สมาธิเหมือนกับเนื้อติดฟัน ท่านรู้ไหม นี่ละที่นี้ก็ไปอย่างที่ว่านั้นละ พอเอากันอย่างจัง
ๆ แล้ว ออกไปก็พิจารณาทางด้านปัญญา เมื่อออกมันก็ออกจริง ๆ เพราะมันพร้อม
แล้วนี่ที่จะเกิดปัญญา มันหมุนตัว ๆ ทั้งวันทั้งคืน

เดินจงกรมไม่รู้จักหยุด เดินตั้งแต่เช้าตั้งแต่จันจันหลังแล้วจนกระทั่งถึงปิดกวาด
ฟังซิ ไม่ได้รู้ว่าเหนื่อยว่าอะไร เพราะมันหมุนตัว ๆ อยู่ที่นี่ งานอยู่ที่นี่ เดินเข้าไป บางทีเดิน
จงกรมนี้ โนนเซซัดเข้าไปในป่าโนน โครมครามในป่าโนน เพราะจิตมันไม่ออกตาก็มีด
มัวไปหมดละซี มีแต่ซาก้าวไป ๆ ก็เข้าไปโนน แล้วออกมาอีกเอาอีกอยู่โนน ไม่มีคำว่าน้ำ
ท่าอะไร ๆ ไม่สนใจทั้งนั้นเมื่อถึงขั้นตะลุมบอนกัน นี่ละปัญญาเป็นอย่างนั้น

ที่เราพูดตะกี้ที่ว่า พ่อแม่ครูจารย์ให้ออกพิจารณาทางด้านปัญญา ที่นี้พิจารณาละ
ที่นี้ ไม่ได้นอนได้สองสามคืนแล้ว กลางวันมันยังไม่นอนอีก (ท่าน)นั่นละมันหลง
สังขาร (เรา)ถ้าไม่พิจารณามันก็ไม่รู้นี่นา (ท่าน)นั่นละบ้ำสังขาร บ้ำหลงสังขาร แล้ว
ก็เอาใหญ่เลย (เรา)พอคราวนี้หมอบเลยนะ งูเห่าค่อยหมอบลง ที่นี้มันอาจจะถูกอย่าง
ที่ท่านว่านั่นแหละ เรานึกในใจนะ ที่นี้ก็นิ่ง พอออกไปก็ ถึงอย่างนั้นก็ตามเถอะ มันก็
หมุนตัว ๆ ของมันเหมือนกัน แต่บ่ทเวลาจะตายแล้วก็เข้าสมาธิได้ด้วยบังคับนะ ถ้า
ธรรมดาแล้วมันจะไม่ยอมเข้าเพราะเห็นว่า...ที่นี้มันไม่พอตินะ เห็นว่าสมาธินี้นอนตาย
อยู่เฉย ๆ ไม่เห็นได้ผลได้ประโยชน์อะไร นอนตายอยู่เฉย ๆ...สมาธิ ปัญญาต่างหากได้
ผล

ที่นี้ก็จะเอาปัญญาแบบไม่หยุดอีกแหละ ว่าการทำงานได้งาน การพักไม่ได้งานก็
ไม่พัก จะทำงาน ก็ตายอีกเหมือนกัน ที่นี้เวลามันเต็มที่เต็มฐานแล้ว มันจะไปไม่รอด
เพราะมันอ่อนไปหมดสกลกาย การทำงานด้วยปัญญา การคิดด้วยปัญญาเป็นอัตโนมัติ
ก็ตาม แต่ก็เป็งานของจิตควรที่จะได้พัก เห็นว่ามันหนักเกินไปแล้วก็บังคับ ถึงขนาดที่
ได้บริการมนะ พุทโธ ๆ ถีบไม่ยอมให้ออก คือออกจะทำงาน ไม่ใช่ออกฟุ้งซ่าน
รำคาญไปที่ไหนนะ ออกจะออกไปหางานที่ทำยังไม่เสร็จ บังคับไว้ ๆ จนกระทั่งสุดท้าย
จิตก็ลงแนว เงียบเลย และปรากฏว่ากำลังวังชานี้ โอโห เพิ่มขึ้นมา ที่นี้เลยพูดไม่ถูกนะ

พอใจมีกำลังในการพักสมาธิแล้ว พอถอนฝึงเท่านั้นละโดดฝึงไปเลย ที่นี้มันก็
เหมือนยังกับว่าเราได้พักผ่อนนอนหลับเสียแล้ว นี่พูดถึงการงานนะ หรือได้รับประทาน

อาหารมีกำลังวังชาแล้วทำงานทำการ งานชิ้นนั้นแหละแต่มันเสร็จได้อย่างรวดเร็ว นี่ก็เหมือนกันไม่ท่อนั้นแหละ ปัญญาอันนี้แหละ พินลงไปมันขาดสะบั้นลงไปเลย เพราะปัญญาได้พักตัว นั่น แต่ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ มันไม่อยากจะพักนะ ต้องฝืนเอาเฉย ๆ แม้ระลึกถึงคำของท่านพูดมันหลงสังขารนั้นอยู่เสมอ แต่อำนาจแห่งการเพลินในการพิจารณานี้มีกำลังมากกว่า มันถึงไม่ยอมพักง่าย ๆ

อยากให้หมู่เพื่อนได้รู้เอาไว้เรื่องเหล่านี้ ไม่ผิดที่สอน นี่แน่ใจ เวลามันเลยเถิดมันเลย เช่นอย่างท่านว่า อุทธัจจกุกกุกจะ หมายความว่าอย่างไรในสังโยชน์เบื้องต้น คือ ความเพลินในการพิจารณา เพลินในงานของตน ไม่มีการพักผ่อนในจิตให้พอเหมาะพอดีเลย นี่ก็เป็นสังโยชน์เครื่องข้องอันหนึ่ง ทำให้เนิ่นช้าอันหนึ่ง ความหมายว่าอย่างนั้น แต่เวลามันผ่านแล้วก็รู้เอง นี่ถึงได้บอกไว้ก่อนเลย

ทีนี้เมื่อเวลาถึงขั้นนั้นแล้วมันก็หมุนตัว ๆ เลย เอาละทีนี้ละ กิเลสมีอยู่ที่ไหน ดังที่เคยพูดแล้วในอาการของจิตที่พลิกแพลงเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอะไร ๆ มีแต่เรื่องการฆ่ากิเลส ตามฆ่ากิเลสทั้งนั้น ถึงขั้นที่เกรียงไกรแล้วเป็นอย่างนั้น กิเลสนี้หมอบโผล่ออกมาไม่ได้ โผล่ออกมาถ้าเทียบออกมาแล้ว เหมือนหัวขาดทันที ๆ เลย ทีนี้เวลากิเลสไม่โผล่ก็ต้องค้นหาละซี นั่นละค้นหาก็เป็นงานอันหนึ่ง พอเจอกิเลสแล้วได้งานแล้ว เอาอีกอันหนึ่ง นั่น สุดท้ายก็หมุนตัว ๆ ทั้งวันทั้งคืน

จนถึงขนาดที่ว่า เอ้ นี่ทำยังไงจิตของเราเนี่ยะ เวลาเราคิดไว้เบื้องต้นว่าจิตมีความสงบเยือกเย็น สงบไปมากเพียงไร ละเอียดมากเท่าไร จิตจะมีความสะดวกสบายมากขึ้น ๆ งานการทั้งหลายจะน้อยลง ๆ นี่มันคิดเอาเฉย ๆ ไม่ได้ตรงกับความจริงที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้ ความจริงที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้มันยุ่งมากที่สุดก็คืองานชิ้นนี้ นั่น แล้วเมื่อโรมันจะได้สงบตัวลงสักที ให้พักผ่อนสบาย พอคิดหยุดลงเท่านั้นมันก็ผางเข้ากันอีกแล้ว ตะลุมบอนกันอีกแล้ว ๆ อยู่อย่างนั้น

จนกระทั่งเอาให้กิเลสพังลงเสียหมดไม่มีอะไรเหลือเลย เอ้า จิตจะดับให้ดับไปอะไรจะดับ..ดับ ไม่มีอะไรที่จะเอาเหลือไว้เลย สมมุติว่าเราเป็นอรหันต์นะ ให้เป็นอรหันต์หัวต่อไม่มีความรู้ เอาให้มันเห็น พัดกันลงหมดไม่มีอะไรเหลือไว้เลย ไม่สงวนอะไรไว้มันจะเป็นการสงวนกิเลส แม้เช่นนั้นมันก็ไปลืมหูลืมตาอยู่จนได้นั้นแหละ ความสงวน ความรัก ความอ้ออึ้ง ความอัสจรรย์ ความแปลกประหลาด มันโผล่หน้าขึ้นมาไม่รู้ตัวเลย ติดจนได้เห็นไหม อวิชชาเก่งไหม ทั้ง ๆ ที่ถึงขนาดนั้นปัญญายังไปหมอบราบกับอวิชชา เป็นองครักษ์อวิชชาไว้อีก นั่น แต่ก็ไม่นานเพราะสติปัญญาขั้นนี้ไม่ใช่เป็นชั้นนอนใจ อะไร ๆ กระดิกพลิกแพลงนิด ๆ จะทราบทันที ๆ เสร้าหมองนิดทราบทันที

คือธรรมดาคำว่าผ่องใส จะต้องมีเศร้ามองเป็นคู่กัน มันทราบทันที ๆ เพราะมัน
ละเอียดทันกัน ๆ สูดท้ายมันก็ไม่นอนใจกับธรรมชาติอันนี้ เอ้ ทำไมธรรมชาติอันนี้จึง
เป็นอย่างนี้ ถึงเป็นอย่างนี้ นั่นละที่นี้ พอเห็นว่าอันนี้เป็นอย่างนี้แล้วมันไม่ไวใจละที่นี้
ไม่นอนใจ ไม่ไวใจ เห็นว่าอันนี้จะป็นข้าศึกอะไรอันหนึ่งจนได้แล้วแล้วนี้ สติมันก็ปึก
เข้าไป ปัญญาปึกเข้าไปตรงนั้น พังทลาย เอาที่นี้ไล่ฆ่ามัน หมุนตัว ๆ ต่อไปก็ไม่หมุนนี้

มาเดี๋ยวนี้ เดินจงกรมทั้งวันมันก็ไม่ยอมเดินจะว่าไง มันชี้เกียด นั่นถึงขั้นชี้เกียด
มันชี้เกียดได้ เดินจงกรมอยู่กับปากับรกไม่ได้เล่นกับอะไรแหละ เล่นกับนกกับสัตว์ไป
อย่างนั้นที่นี้ แทนที่จะเดินจงกรมหัวปักหัวป้าเหมือนแต่ก่อนมันไม่เอา เดินจงกรมเป็น
แบบเล่นไปเฉย ๆ จะฆ่าอะไร เอ้า พูดอย่างอยากให้มันเห็นนี้ เอ้า ฆ่าอะไร สู้กับอะไร
แน่ะ ให้มันถึงนั้นซี

ถ้าหากมันหมดแล้ว หามาซีกิเลสตัวไหน ถ้าว่ามันหมดจริง ๆ แล้ว ยังหาเจออยู่
จะเรียกว่ามันหมดหรือ เอ้า ไม่ว่าความโกรธ ไม่ว่าความโลภ ไม่ว่าความหลง ไม่ว่า
อาการใดของกิเลส ถ้าลงได้หมดแล้วค้นเท่าไรก็ไม่มี จึงเรียกว่าหมดละซี ที่นี้จะสู้กับ
อะไรเมื่อมันหมดแล้ว ทำไมจะไม่รู้ สนุทธิฎุโก ทรงแสดงไว้แล้วทุกบททุกบาททุกแง่ทุก
มุมทุกรายของผู้ปฏิบัติ ทำไมจะไม่รู้ สงสัยพระพุทธเจ้าที่ตรงไหน ความจริงเหมือนกัน
สงสัยที่ตรงไหน มันก็รู้อย่างนั้นละเรื่องเหล่านี้

ความเพียรไ้อ้ที่ว่าเมื่อไรจะได้หยุดได้ยังเสียที่ไม่ต้องบอก มันชี้เกียดยิ่งกว่าอะไร
มันไม่อยากทำ เดินจงกรมไปก็เล่นกับสัตว์ เห็นกิ้งก่าก็เล่นกับกิ้งก่า เห็นจิ้งจกก็เล่นกับ
จิ้งจก เห็นกระแตก็เล่นกับกระแต เห็นนกก็เล่นกับนกไปเสีย แต่มันมีความหมายหนึ่ง
นะ คำว่าเล่นนี่คืออะไร คือจิตวิญญาณอยู่ในนั้น นั่น โอ้ ให้ส่ายไปเสียก่อนเถอะ จิต
ดวงนี้เป็นอย่างนี้เอง ความหมายว่าอย่างนั้นนะ จะเป็นสัตว์เป็นนกเป็นอะไรก็ตาม
หยาบละเอียดของร่างของสัตว์นั้นนะ มีจิตวิญญาณอยู่ในนั้น ๆ ทั้งหมด นั่นมันจับเอานั้น
นะที่มาเล่น เล่นด้วยความสงสารต่างหากไม่ใช่เล่นด้วยความเพลิดเพลิน นั่นละเรื่อง
ของมัน

ขอให้ท่านทั้งหลายจำไว้นะแล้วปฏิบัติ มันหลอกใหม่ผู้สอนอยู่เวลานี้ หลอกท่าน
ทั้งหลายใหม่ แล้วทำไมจึงมาหละ ๆ หละ ๆ การประพฤติปฏิบัติทำไมจึงมาหละ
ๆ หละ ๆ ให้กิเลสเหยียบหัวอยู่ กิเลสมันวิเศษนักหรือ กิเลสมันทำลายสัตว์โลกมา
สักเท่าไรแล้ว รากไฟเป็นยังงั อะไรเป็นคนทำเป็นรากไฟ ฟังเอาซิ พิจารณา

เอาละเหนื่อยแล้ว